

І. Ф. Літвінова,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0674-8728>

Б. М. Лінчук,

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Національний авіаційний університет

проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна

E-mails: irina_litvinova@ukr.net, 5735692@stud.nau.edu.ua

Мета: аналізуючи статистичні дані про кількість випадків вчинення домашнього насильства за період військового стану, які оприлюднюються суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, розглянути напрями та ефективність державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в Україні під час військових дій.

Методи дослідження: було використано такі методи як: метод аналізу (опрацювання літературних джерел, судових рішень, статистичних даних досліджень); порівняння (зіставлення статистичних даних щодо вчинення домашнього насильства у 2022 році та в попередні роки).

Результати: встановлено, що діяльність органів реагування на випадки домашнього насильства та здійснення правосуддя у справах вчинення домашнього насильства потребують усталеної практики та спеціалізованої кадрової підготовки. Запропоновано, що для створення ефективної системи запобігання та протидії домашньому насильству, особливо в період військового стану, необхідно забезпечити належне реагування правоохоронних органів на випадки вчинення домашнього насильства та притягнення кривдників до відповідальності. **Обговорення:** ефективність здійснення повноважень суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до положень нормативно-правових актів, які регулюють діяльність таких суб'єктів, особливо в умовах військових дій.

Ключові слова: домашнє насильство; кривдник; особа, постраждала від насильства; запобігання домашньому насильству; протидія домашньому насильству.

Постановка проблеми та її актуальність.

Державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству до війни була одним із пріоритетів державно-правової політики України. У зв'язку з воєнними діями, змінами у соціальному житті населення поширюється думка, що вчинення домашнього насильства на сьогодні уже не є поширеним явищем і відповідно не потребує попередніх зусиль суб'єктів влади. Тому виникає необхідність проаналізувати статистику вчинення домашнього насильства та порівняти її з попередніми ро-

ками до повномасштабного вторгнення. Необхідно розглянути та спрогнозувати подальші напрями державної політики у зв'язку із прийняттям/ратифікацією нових нормативно-правових актів.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Незважаючи на не популярність обраної тематики для обговорення серед населення, проблематику вчинення домашнього насильства в Україні досліджували ряд фахівців: А.Б. Блага, М.І. Хавронюк, І.Ф. Літвінова, С. Дорош, А. Зануда, О.В. Харитонова, М. Змисля, С.Я. Лихова, Асоціація

жінок - юристок України «ЮрФем» та інші. Однак, незважаючи на вагомий внесок вищезазначених науковців, існує ряд питань щодо реагування суб'єктами на випадки вчинення домашнього насильства в період воєнного стану.

Метою дослідження є аналіз тенденцій вчинення домашнього насильства в умовах воєнного стану, його основних детермінантів, особливостей реагування, надання допомоги постраждалим та напрямки внесення змін в програму запобігання вчинення правопорушення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема домашнього насильства існує уже протягом тривалого часу, але раніше обговорення цієї теми для суспільства було певного роду табу. На сьогодні ж, все частіше громадяни відкрито починають відстоювати думку, що це є не лише сімейною справою, а і потребує втручання держави. Разом з цим у населення є хибна думка, що домашнє насильство має свій прояв тільки у фізичній формі, однак це не зовсім коректно.

Домашнє насильство - діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь. Варто наголосити, що при кваліфікації домашнього насильства важливим є саме суб'єктний склад та повторюваність дій кривдника. Домашнє насильство може мати вияв у чотирьох формах, які визначені Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Відповідно до нього домашнє насильство буває:

- фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небез-

пеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру;

- економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

- психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

- сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності [1].

Отже, розуміючи всі можливі прояви насильства, перейдемо до розгляду статистичних даних та їх аналізу. За офіційними даними Національної поліції України, наданими у відповідь на запит адвокатці Марті Змисловій, у 2022 році надійшло 244 381 звернення з приводу фактів домашнього насильства, що є на 40% більше, ніж у попередньому році (144 394) та на 15% більше, ніж у 2020 році (208 748) і на 41% більше, ніж у 2019 році (141 814) [2]. Протягом року органи Національної поліції винесли 43 341 терміновий заборонний припис стосовно кривдників [3].

Окремо також маємо статистику вчинення домашнього насильства щодо дітей. У період з 24 лютого по 31 липня 2022 року на Національну гарячу лінію для дітей та молоді надійшло близько 10000 звернень в яких потерпілими або свідками вчинення насильства були діти. Розглядаючи форми вчинення такого насильства, зазначено наступне: 47% звернень стосувалися психологічного насильства, 24% - фізичного насильства, 20% – економічного, 9% - сексуального. Діти це найбільш вразлива категорія, тому необхідно приділити особливу увагу цим показникам [4].

Досліджуючи статистику, було виявлено, що у 5% справ діти були свідками (в судовому рішенні є дані про таке); у 5% справ діти були визнані судами потерпілими від домашнього насильства; а у 81% справ діти не фігурували ні як свідки, ні як потерпілі. Такі дані пов'язані з тим, що в рішеннях судів відсутня саме будь-яка інформація щодо участі дітей, а не через відсутність безпосередньо їх участі у вчиненні домашнього насильства. У інших 9% справ не вдалося віднайти жодної інформації, оскільки деякі справи були скеровані на доопрацювання, в інших ж не було конкретизації ролі учасників справ [5].

Отже, проаналізувавши вищенаведену статистику можемо зробити висновок, що проблема домашнього насильства не стала менш актуальною у порівнянні з роками, що передували повномасштабному вторгненню у 2022 році. Тому цілком є виправданими витрачені ресурси на вирішення цієї проблеми.

Одним із способів боротьби із правопорушеннями, виокремлюють застосування покарань. Розглядаючи питання відповідальності за вчинення домашнього насильства, зауважимо, що не за всі випадки такого насильства особи притягуються до відповідальності. Упродовж року українські суди ухвалили понад 105 тис. постанов у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП (вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування). Про це зазначила суддя Верховного Суду в Касаційному

кримінальному суді Надія Стефанів під час робочої наради [6].

Юридична компанія «ЮрФем» проводила дослідження «Домашнє насильство в умовах війни: І півріччя 2022 року», де також аналізували притягнення до відповідальності за ст. 173-2 КУпАП. Відповідно до їх досліджень виявлено, що чоловіки у 52% виступали кривдниками щодо дружини/співмешканки; жінки виступали кривдницями лише в 6% справ; у 20% справ кривдником були син/дочка; а у 11% кривдниками виступали особи, соціальна роль яких брат, свекор, зять, чоловік доньки тощо [5].

Окрім адміністративної, законодавство України передбачає і кримінальну відповідальність за вчинення домашнього насильства. За інформацією Національної поліції України, у 2022 році зареєстровано 2080 кримінальних проваджень, що всього лиш на 17% менше від зареєстрованих кримінальних проваджень у 2021 році (2500) та на 32% менше, ніж у 2020 році. Починаючи з лютого 2022 року ці показники є меншими за аналогічні дані попереднього року. Так, у лютому 2022 року було обліковано на 109 кримінальних правопорушень (або на 23%) менше, аніж у лютому 2021 року; у березні 2022 р. було обліковано усього 47 кримінальних правопорушень цієї категорії (що на 337 (або 88%) менше, аніж у березні 2021 р.); у квітні такий розрив становив 303 (-75%), у травні – 286 (-55%), у червні – 169 (-39%), у липні – 80 (-20%), у серпні – 15 (-4%), у вересні – 59 (-15%), у жовтні – 8 (-2%), у листопаді – 65 (-17%), у грудні – 65 правопорушень (-14%) [7]. Водночас у 2022 році серед зареєстрованих 2080 кримінальних проваджень закрито 582, а тому обліковано 1498 кримінальних проваджень, серед яких потерпілі жінки становлять 84%. (зміна) Із аналізу статистичних даних бачимо, що основна маса кривдників, що вчинили кримінально каране домашнє насильство протягом 2022 року – особи чоловічої статі (2618 осіб, або 93%) [7].

Варто зауважити, що така статистика є досить неповною, оскільки практика повідомлення про насильство до правоохоронних органів серед потерпілих не є поширеною. За статичними відомостями, одержаними у відповідь на запит

від Національної поліції України, вбачається, що у 2022 році надійшло 52 189 звернень від постраждалих жінок, що становить лише 22% від загальної кількості звернень (в цілому 244 381). Іншу частину звернень (174 190) було отримано від осіб, які зверталися до правоохоронних органів в інтересах постраждалих від домашнього насильства, що і дозволено законодавством [2]. Для порівняння в попередні роки більшість повідомлень надходило саме від постраждалих. Можна розглядати декілька причин чому люди перестали звертатися за допомогою. Зокрема це відсутність українських органів, установ на окупованих територіях, територіях, де ведуться бойові дії, відсутність мобільного зв'язку - відповідно люди не звертаються, бо розуміють, що фізично не отримають допомоги [8]. Наступна причина пов'язана з притулками, які раніше надавали захисток та допомогу особам, які постраждали від домашнього насильства, тепер ці приміщення надаються внутрішньо переміщеним особам, які постраждали від війни. По-третє, на початку війни перепорою було і те, що не всі реєстри працювали належним чином, тому заяви не приймалися та не обліковувалися. Також причиною стало те, що траплялися випадки, коли правоохоронні органи не реагували належним чином на виклики, дорікали людям у неактуальності їх проблем [9]. Також були скарги і на роботу судів. Зокрема М. Легенька посилається на свідчення постраждалих осіб, яким було відмовлено у видачі обмежувального припису через побоювання судді, що через війну кривднику не буде де жити [10].

Ще однією причиною є психологічне ставлення населення: багато людей знецінюють проблему домашнього насильства на фоні війни. І саме ця проблема, на наше переконання, є найбільш критичною. Адже воєнний стан має ще більший вплив на психіку як постраждалої особи так і кривдника, і може спричинити більш тяжкі наслідки, ніж у мирний час. Тому на нашу думку, обставина «вчинення в умовах воєнного стану» має визнаватися як обтяжуюча у випадках притягнення до відповідальності. Існує також думка, що вчинення таких злочинів як домашнє насильство, сексуальне насильство тощо, в умовах воєнного стану, має визнаватися як

жорстоке поводження до людини у розумінні статті 3 Європейської конвенції, зважаючи на вразливий стан людини та явну небезпеку, з чим я цілком погоджуюся. У зв'язку з цим виникає необхідність внесення змін до Кримінального кодексу України.

Однак, незважаючи, на перепони у вигляді військових дій, обмежених фінансових та людських ресурсів, психологічного виснаження населення, ми можемо спостерігати ряд заходів спрямованих на протидію та запобігання вчинення домашнього насильства. Якщо розглядати зміни та нововведення, які відбулися останнім часом, то варто згадати мобільний застосунок, який був розроблений спеціально для повідомлення про випадки домашнього насильства. Олена Зеленська спільно з Міністерством внутрішніх справ, Національною поліцією, Фондом ООН у галузі народонаселення (UNFPA) та за підтримки посольства Великої Британії презентувала такий застосунок. Разом з тим, під час презентації заступниця міністра внутрішніх справ Катерина Павліченко зауважила, що згідно з даними опитування, проведеного Фондом ООН у галузі народонаселення в Україні, понад 73% опитаних вважають, що викликати поліцію у ситуації домашнього насильства складніше, ніж у будь-якій іншій; а 93% опитаних хотіли б мати можливість викликати поліцію без дзвінка на 102 [11]. Так застосунок був створений у вигляді звичайної програми. Щоб дізнатися назву постраждалій особі необхідно зателефонувати на гарячу лінію 116 123 або написавши особисте повідомлення на сторінці «Розірви коло» у Facebook. Окрім складності для ідентифікації цього додатку, він має ще одну перевагу, а саме можливість швидкого виклику поліції.

Ще однією позитивною зміною в період воєнного стану стала ратифікація Конвенції Ради Європи про запобігання насильству проти жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) 20 червня 2022 року, яка набрала чинності 1 листопада 2022 року [12]. Ратифікація Стамбульської конвенції сприятиме позитивним змінам в протидії та захисті від домашнього насильства. Незважаючи на те, що в Україні пе-

редбачена кримінальна відповідальність за насильство щодо жінок, Конвенція має більш широкий опис відповідальності за такі злочини. Експерти Ради Європи відтепер можуть контролювати, як Україна виконує взяті на себе зобов'язання. Україна в свою чергу може вимагати посилення відповідальності у випадках вчинення домашнього насильства щодо громадян України за кордоном, а також вимагати притягнення до відповідальності кривдників - українців, які переховуються за кордоном. Країни - учасниці, мають криміналізувати психологічне насильство; переслідування (сталкінг); фізичне насильство; примусовий шлюб; жіноче обрізання; примусовий аборт; примусову стерилізацію.

Конвенція включає ряд заходів для попередження та запобіганню насильства. Зокрема це підвищення обізнаності населення, що буде включати проведення кампаній, заходів різного формату на теми насильства щодо жінок в цілому і домашнього насильства зокрема. Такі заходи є важливими, щоб жінки завчасно були ознайомлені як розпізнати насильство на початкових етапах, куди звертатися у випадку здійснення насильства щодо них самих або ж щодо інших осіб.

Необхідно згадати і про те, що в Законі про ратифікацію прямо вказано, що внаслідок широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації, Україна не може гарантувати виконання зобов'язань, передбачених Конвенцією, на тимчасово окупованих територіях, в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі до повного відновлення конституційного ладу України на цих територіях [12]. Таким чином відповідальність за всі акти насильства, зокрема сексуальні, які вчинено на окупованих територіях, буде нести країна-агресор.

Конвенція передбачає необхідність у підготовці кадрів. Така підготовка повинна включати в себе перш за все розвиток навичок емпатії, недопустимість віктимблеймінгу чи нівелювання проблеми фахівцями тощо. Особливу увагу при підготовці правоохоронних органів необхідно звертати на дотримання встановленого порядку фіксування (внесення до протоколу) участі дитини у ситуаціях вчинення домашнього насиль-

ства. На практиці, якщо домашнє насильство здійснювалося проти одного з подружжя, то в протоколі часто не згадується про наявність або відсутність дитини, особливо якщо вона була лише свідком вчинення насильства, а не безпосередньо постраждалою особою. В цьому ж напрямку необхідно звернути увагу і на судову систему та створення єдиного підходу у вирішенні справ. Як бачимо з аналізу судових рішень, судді досить часто не дотримуються концепції, що дитина - свідок насильства є також постраждалою від домашнього насильства. Це обумовлено тим, що судді не виходять за межі протоколу, який зазвичай складається без дотримання такої концепції, а також тим, що КУпАП немає норм, які могли б врегулювати винесення окремої ухвали, щодо визнання дитини постраждалою, а не свідком. Ще однією проблемою є те, що в протоколі не вказується вік дитини, що робить неможливим визначення була це малолітня, неповнолітня чи повнолітня особа.

Необхідними змінами, які мають бути запроваджені до законодавства є і публічність обвинувачення у справах про вчинення домашнього насильства. Правоохоронні органи повинні приймати заяву про вчинення насильства не тільки від жертви, а від будь-якої особи, якій стали відомі про факти вчинення такого насильства. Поширеними є випадки, коли особи, які піддаються домашньому насильству, не можуть подати заяви проти кривдника, який є їх родичем чи близькою особою. І причини можуть бути також як психологічного, так і фізичного характеру. Ратифікація Стамбульської конвенції зокрема включає в себе публічність обвинувачення даного виду справ.

Стамбульська конвенція одним з напрямків роботи щодо запобігання вчинення насильства передбачає внесення змін до освітнього процесу. Що безумовно є важливим та необхідним, адже свідомість та особистість формується саме у такому віці. Як приклад, можна проводити уроки «Екскурс в життя», на яких будуть розвиватися навички критичного мислення, фінансової грамотності, а також суспільні цінності рівності, засудження насильства тощо та навички взаємодії з людьми.

Згадуючи про напрямки роботи у сфері протидії та запобіганні вчинення домашнього насильства в Україні, потрібно зазначити, що Стамбульська конвенція прямо вимагає від держави створювати умови для захисту її громадян не лише в межах країни, а і за кордоном. Для України така вимога є цілком виправданою та актуальною, оскільки у зв'язку із воєнними діями, багато жінок, виїхали за межі України, в тому числі і разом з дітьми. Становище дітей у разі вчинення домашнього насильства по відношенню до них є вкрай важким. Адже в Україні діти можуть здогадатися, куди їм звернутися за допомогою, або ж попросити старших знайомих чи розказати родичам/друзям, - за кордоном такої можливості в дитини може і не бути. Тому є необхідність створення відповідних органів/посольств/консульств за кордоном, які будуть спеціалізуватися на вирішенні таких питань. Також пріоритетним є розробка алгоритму реагування на випадки вчинення домашнього насильства, розробка способів повідомлення населення про можливість отримання допомоги.

Наприкінці аналізу такої проблеми, як вчинення домашнього насильства, в період військових дій, варто зупинити увагу і на можливу ситуацію після закінчення війни. Представниці ГО «Ла Страда-Україна» вважають, що є ризики погіршення ситуації з домашнім насильством. Зокрема найпершим фактором погіршення може стати посттравматичний синдром, який часто виникає у військових. Тому є важливою якісна реабілітація людей, які зараз беруть участь в бойових діях [9]. Але і не можна виключати, що цивільні люди будуть потребувати психологічної допомоги. Складність цієї проблеми полягає в тому, що в Україні немає такої кількості спеціалістів, щоб забезпечити ймовірні потреби населення.

Висновки. Кількість випадків вчинення домашнього насильства на початку російської агресії знизилася, але з часом спостерігається зміна показників в сторону збільшення. Тому порівнюючи з показниками попередніх років, можна зробити висновок, що в цілому під час військових дій не відбулося зменшення випадків вчинення домашнього насильства. Основни-

ми детермінантами такого правопорушення є нестабільний психоемоційний стан, ускладненість та невизначеність життєвої ситуації в населення, повсякденне життя, яке переважно проходить у стресі. Разом з цим за період військового стану була низка позитивних зрушень в напрямку протидії та запобіганню вчинення домашнього насильства, а саме: створення застосунків, які полегшить надання допомоги постраждалим особам, ратифікація Стамбульської конвенції, яка на законодавчому рівні посилює закріплення напрямків впливу на протидію насильству. Основними змінами, які необхідно провести в найближчий час є реформування приватного обвинувачення у випадках вчинення домашнього насильства на публічне, кадрова підготовка осіб (правоохоронців, психологів та інших), які будуть спеціалізуватися саме на випадках вчинення насильства, створення закордонних органів, які будуть надавати допомогу українкам, які виїхали за межі України, криміналізація таких діянь як переслідування та каліцтво жіночих геніталій, внесення змін до освітніх програм школярів для здійснення превентивних дій у віці, коли формується ставлення до навколишнього світу.

Література

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 груд. 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 18.08.2023).
2. Змисла М. Чи втратило домашнє насильство свою актуальність в умовах воєнного стану? *Юридична Газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/chi-vtratilo-domashne-nasilstvo-svoyu-aktualnist-v-umovah-voennogo-stanu-.html> (дата звернення: 19.08.2023).
3. За 2022 рік надійшло понад 250 тисяч звернень щодо домашнього насильства. URL: <https://zmina.info/news/do-policziyi-ta-soczzahystu-za-2022-rik-nadijshlo-ponad-250-tysyach-zvernen-shhodo-domashnogo-nasylstva/#:~:text=Раніше%20ZMINA%20писала,%20що%20впродовж,насильства%20гинуть%20600%20українських%20жінок> (дата звернення: 19.08.2023).
4. Практичний вебінар «Домашнє насильство в умовах війни: підняття обізнаності жур-

налістів». URL: https://www.youtube.com/watch?v=1B__mVNCdjg (дата звернення: 21.08.2023).

5. Звіт «Домашнє насильство в Україні: ре-агування в умовах війни (I півріччя 2022 року)», підготовлений Аналітичним центром ЮрФем. URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/Проект-дослідження-РЄ.docx—копія.docx-2.pdf> (дата звернення: 19.08.2023).

6. Проблемні питання розгляду справ щодо домашнього насильства: думка судді ВС. *Юридична Газета*. URL: <https://jur-gazeta.com/golovna/problemni-pitannya-rozglyadu-sprav-shchodo-domashnogo-nasilstva-dumka-suddi-vs.html> (дата звернення: 20.08.2023).

7. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за січень-грудень 2021 року та січень-грудень 2022 року (форма № 2). Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultativih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 19.08.2023).

8. Міграційна криза унаслідок російсько-української війни. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міграційна_криза_внаслідок_російськоукраїнської_війни (дата звернення: 20.08.2023).

9. Війна не скасовує потребу протидіяти домашньому насильству. URL: <https://lastrada.org.ua/novyny/vijna-ne-skasovuye-potrebuprotidyaty-domashnomu-nasyilstvu.html>

10. Блага А., Адащик А. Динаміка домашнього насильства в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 355–358. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/86> (дата звернення: 21.08.2023).

11. В Україні з'явився мобільний додаток для порятунку від домашнього насильства. URL: https://zmina.info/news/v-ukrayini-zyavyvsya-mobilnyj-dodatok-dlya-poryatunku-vid-domashnogo-nasyilstva/?fbclid=IwAR1_VoQv9BZA775QqoWVoVWXtmgh5nVeI_QSBAFF3vGXc3nG8yeYckkaWIA (дата звернення: 22.08.2023).

12. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: Закон України від 20 чер. 2022 р. № 2319-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text> (дата звернення: 23.08.2023).

References

1. Pro zapobihannya ta protydyiu domashn'omu nasyilstvu: Zakon Ukrainy vid 7 hrud. 2017 r. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 18.08.2023).

2. Zmysla M. Chy vtratylo domashnye nasyilstvo svoyu aktualnist v umovakh voyennoho stanu? *Yurydychna Hazeta*. URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/chi-vtratylo-domashne-nasilstvo-svoyu-aktualnist-v-umovah-voennogo-stanu-.html> (дата звернення: 19.08.2023).

3. Za 2022 rik nadiyshlo ponad 250 tysyach zvernenn shchodo domashnoho nasyilstva. URL: <https://zmina.info/news/do-policziyi-ta-soczzahystu-za-2022-rik-nadiyshlo-ponad-250-tysyach-zvernenn-shchodo-domashnogo-nasyilstva/#:~:text=Ranishe%20ZMINA%20pysala,%20shcho%20vprodovzh,nasyil'stva%20hynut'%20600%20ukrayins'kykh%20zhinok> (дата звернення: 19.08.2023).

4. Praktychnyy vebinar «Domashnye nasyilstvo v umovakh viyny: pidnyattya obiznanosti zhurnalistyv». URL: https://www.youtube.com/watch?v=1B__mVNCdjg (дата звернення: 21.08.2023).

5. Zvit «Domashnye nasyilstvo v Ukraini: reahuvannya v umovakh viyny (I pivrichchya 2022 roku)», pidhotovlenyy Analitichnym tsentrom YurFem. URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/Proekt-doslidzhennya-RYE.docx—kopiya.docx-2.pdf> (дата звернення: 19.08.2023).

6. Problemni pytannya roz'hlyadu sprav shchodo domashnoho nasyilstva: dumka suddi VS. *Yurydychna Hazeta*. URL: <https://jur-gazeta.com/golovna/problemni-pitannya-rozglyadu-sprav-shchodo-domashnogo-nasilstva-dumka-suddi-vs.html> (дата звернення: 20.08.2023).

7. Yedynyy zvit pro osib, yaki vchynly kryminalni pravoporushennya za sichen-hruden 2021 roku ta sichen-hruden 2022 roku (forma № 2). Ofis Heneralnoho prokurora. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultativih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 19.08.2023).

8. Mihratsiyana kryza unaslidok rosiysko-ukrayinskoyi viyny. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Mihratsiyana_kryza_vnaslidok_rosiyskougkraiynskoyi_viyiny (дата звернення: 20.08.2023).

9. Viyna ne skasovuye potrebu protydyaty domashnomu nasyilstvu. URL: <https://lastrada.org.ua/novyny/vijna-ne-skasovuye-potrebuprotidyaty-domashnomu-nasyilstvu.html>

strada.org.ua/novyny/vijna-ne-skasovuye-potrebutprotydiyaty-domashnomu-nasyilstvu.html

10. Blaha A., Adashchuk A. Dynamika domashnoho nasyilstva v umovakh viyny. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. 2023. № 1. S. 355–358. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/86> (data zvernennya: 21.08.2023).

11. V Ukraini z'yavlyvsya mobilnyy dodatok dlya poryatunku vid domashnoho nasyilstva. URL: [https://zmina.info/news/v-ukrayini-z'yavlyvsya-mobilnyj-dodatok-dlya-poryatunku-vid-](https://zmina.info/news/v-ukrayini-z'yavlyvsya-mobilnyj-dodatok-dlya-poryatunku-vid-domashnogo-nasyilstva/?fbclid=IwAR1_VoQv9BZA775QqoWV)

domashnogo-nasyilstva/?fbclid=IwAR1_VoQv9BZA775QqoWV oVWXtmgh5nVeI_QSBAFF3vGXc3nG8yeYckka W1A (data zvernennya: 22.08.2023).

12. Pro ratyfikatsiyu Konventsiyi Rady Yevropy pro zapobihannya nasyilstvu stosovno zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu iz tsymy yavlyshchamy: Zakon Ukrainy vid 20 cher. 2022 r. № 2319-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text> (data zvernennya: 23.08.2023).

Iryna Litvinova, Bohdana Linchuk

PREVENTION AND PREVENTION OF HOUSEHOLD VIOLENCE IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03058, Kyiv, Ukraine
E-mails: irina_litvinova@ukr.net, 5735692@stud.nau.edu.ua

Purpose: by analyzing statistical data on the number of cases of domestic violence during the period of martial law, which are made public by subjects implementing measures in the field of prevention and counteraction of domestic violence, to consider the directions and effectiveness of state policy in the field of prevention and counteraction of domestic violence in Ukraine during military operations. **Research methods:** the following methods were used: analysis method (processing of literary sources, court decisions, statistical research data); comparison (comparison of statistical data on the perpetration of domestic violence in 2022 and in previous years). **Results:** it was established that the activities of response bodies to cases of domestic violence and the administration of justice in cases of perpetration of domestic violence require established practice and specialized personnel training. It is suggested that in order to create an effective system for preventing and countering domestic violence, especially during the period of martial law, it is necessary to ensure the proper response of law enforcement agencies to cases of domestic violence and to bring perpetrators to justice. **Discussion:** the effectiveness of the exercise of powers by entities that carry out measures in the field of prevention and countermeasures against domestic violence in accordance with the provisions of normative legal acts that regulate the activities of such entities, especially in the context of military operations. The main changes that need to be carried out in the near future are the reform of private prosecution in cases of domestic violence to public prosecution, personnel training of persons (law enforcement officers, psychologists and others) who will specialize specifically in cases of violence, the creation of foreign bodies that will provide assistance to Ukrainian women, who left the borders of Ukraine, criminalization of such actions as harassment and mutilation of female genitals, making changes to the educational programs of schoolchildren to carry out preventive actions at the age when the attitude towards the surrounding world is being formed.

Key words: domestic violence; offender; victim of violence; prevention of domestic violence; countering domestic violence.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2023